

Lectori salutem!

Az utóbbi években számos, az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában őrzött iratokra támaszkodó történeti munka jelent meg. Részben a korábbi rendszer politikai rendőrségének működéséről, részben a közelmúlt olyan más történéseiről, amelyek formálásában tevőlegesen része volt az egykori biztonsági szolgálatoknak. A közreadott munkák persze egyelőre legfeljebb ha repedéseket jelentenek azon a falon, amelyek mögött rejtőzködve végezték a szolgálatok a – múlttá lett – rendszer biztosítását: a fal "áttörése" még odébb van. Ebből is ered, hogy ezen szervek tevékenységéhez éppúgy tapadnak "öröklött" legendák, mint ahogy időnként újabb – s egymásnak ellentmondó – "visszamenőleges" mitologizálással is találkozhatunk a hazai közbeszédben. (Lásd pl. a szolgálatok egykori alkalmazottainak visszaemlékezéseit, s nagyon különböző "tanúságtevéseit".)

Ezek az "emlékezések" egy szempontból nagyon hasonlatosak a Történeti Levéltárban őrzött iratok zöméhez. A letűnt korszak államvédelmi, állambiztonsági iratainak számottevő része jobb esetben konfabulál, rosszabb esetben pedig – még "tényállításait" tekintve is – egyszerűen hazudik. Informálnak a rendszer működéséről, miközben legalább annyira dezinformálnak – legfőképpen társadalomtörténeti nézőpontból.

A **Betekintő** a fentebb említett repedés tágításához kíván hozzájárulni, kiegészítve azt a "betekintési jogosultságot", amely – az állambiztonsági szaklevéltárát létrehozó 1994. évi XXIII. törvény nyomán – módot adott az egykori politikai rendőrség áldozatainak, az áldozatok utódainak arra, hogy megismerjék a személyükkel (közvetlen felmenőikkel) kapcsolatos állambiztonsági iratokat. Csakhogy – a fentebb mondottakból következően – ezen források jó része olyan, hogy egy az egyben, "in statu nascendi" olvasva azokat, aligha jutnánk közelebb a legalább valószínűsíthető történésekhez. Esetenként még az állambiztonsági verzió szöges ellentéte, mechanikus "antitételezése" is torzképhez vezetne. Ezért olyan forráskritikával közreadott dokumentumok elektronikus tárházának szánjuk a **Betekintő**-t, mely a huszadik századi állambiztonsági vonatkozású levéltári iratok megismerhetőségének egyik fórumán túlmenően, ezen iratok történeti közegbe helyezésére is kísérletet tesz.

A **Betekintő**-t az idén 10 éves levéltár munkatársai indítják útnak, akik az elmúlt évtizedben végzett iratrendező és feltáró munkájuk során szerzett tapasztalataikat ily módon is közkinccsá kívánják tenni. A "rövid huszadik század" időkerén belül viszont mindazon más kollégák hasonló – bevezetővel és jegyzetapparátussal ellátott – forrásközléseit várja a szerkesztőség, amelyek a politikai rendőrség iratain alapuló feltáró munka vesződéses munkáját vállalják. Ezen tárgykörben ugyanis – bármily divatos manapság akár a forrásszövegek narratíváját is egyfajta olvasatként "eladni" – a dokumentumok önmagukban többnyire csak fals történeteket rekapitulálnának. Esetenként épp azon legendákat gyarapítva, amelyeket a letűnt rendszer "utolsó mohikánjai" próbáltak-próbálnak tovább éltetni. Szó sincs arról, hogy törekvéseink nyomán az "egyedül hiteles" olvasat kerül a **Betekintő**-t böngésző érdeklődők elé. Csak hozzá kívánunk járulni ahhoz, hogy ezen oldalak az archiváriusok tudástökéjét hasznosítva segítsék azon korszak megismerését, amikor – Bibó István fordulatát kölcsönözve – egy "dúvad állam" regnált Magyarországon.

A lap fiatal szerkesztőinek is drukkolva vállalkozásuk sikeréhez, köszönti az olvasót

Gyarmati György

Budapest, 2007. január.